ڕەشنوسی دەستور، بۆمبی یاسایی کردنی سیناریۆی ڕەشە!

عبدالله مەحمود

abdulla.mahmud@gmail.com

ڕەشنوسی دەستوری عێراق، کە لەلایەن حکومەتەکەی تاڵەبانی جەعفەریەوە ئامادەکراوە، وابڕیارە بەپێی مەنتیقی دیموکراسی!! بخرێتە بەردەم ڕاپرسی جەماوەریەوە، ڕەشنوسێکە کە کۆمەڵگای عێراق، دەخاتە بەردەم گەورەترین هەرەشەوە، هەڕەشەیەك کە زۆر گەورەترە لەو هەرەشانانەی زیاتر لەدووساڵە کۆمەڵگای عێراقی نوقمی تیرۆرو کوشتار و نائەمنی و بەیەکدادانی تایفی لێرەو لەوێ کردووە.
رەشنوسی دەستور، بەجیا لەوەی لەکام فەزای تیرۆرو کوشتارو نائەمنی و بەیەکدادانی تایفی و داگیرکاریدا نوسراوە، ڕەشنوسێکە کە کۆمەڵگای عێراقی لەلایەکەوە بە بەشێك لە جیهانی ئیسلامی پیناسە کردووە، ئیسلامی بەوێنەی ئایینی فەرمی دەوڵەتو سەرچاوەی سەرەکی یاسادانان داناوەو دەوڵەتی عێراقیشی بە یەکێك لە ئەندامە کاراکانی جامعەی عەرەبی پابەند بە میساقەکانی پێناسەکردووە.
ئەمە بنەماو پایە سەرەکیەکانی ڕەشنوسی دەستورە، و هەرچی تر کە لەم دەستورەدا هاتووە، دەرهاویشتەی ئەم دووپایە بنەرەتیەیە.
ئەم دووبەندە، کۆمەڵگای عێراق دەخاتە ناو حەقلی بۆمبە مەرگچێنەکانەوە، قوربانیانی ناو ئەوحەقلی بۆمبە، کوشتاری ڕۆژانەیە، قوربانیانی سەدان بەرابەری ئەو قوربانیانەیە کە ئێستا بە سەیارەی لە تیئین تی هەڵکێشراو، بە جەستەی چنراو لە بۆمب، بە ڕفاندن و سەربرین، بە ڕماندنی باڵەخانەو ئوتێلەکان، بە گیان کێشانی جەماعی.... لەبەین دەبرێن وجەستەیان تێکەڵی پارچە ئاسن و داروبەردو بلۆك و باروت و تیئینتی دەبن. وە قوربانیانی لە کوشتاری تایفی و قەومی ئێستا واوەتر دەچن. بەیەکدادانی ڕۆژانەی تیرورستی ئێستا، چەندە قیزەونە، بەیەکدادانی سبەی ئەم قیزەونی یە یاسایی ئەکات. لە ناو ئەو حەقلی ئەلغامەدا کە بریارە ناوی دەستوری لێبنرێت، کەس بێبەری نابێت، کرێکارو کارمەند، ژن و لاو، هونەر و موسیقا، کوردو عەرەب، تورك وئاشوری، سونەمەزهەب و شیعە مەزهەب،.......تاد.
هاوکات ئەگەر ئەوەی ئێستا لە عیراق ڕوئەدات، ئاکامی داگیرکاری و جەنگخوازی یە، ئاکامی کێبەرکێی تایفی و قەومی یە، ئاکامی بەردەوامی شەری تیرۆرستی ئەمریکاو ئیسلامی سیاسی یە، بەڵام رەشنوسی دەستور سەرباری ئەوەی بەرهەم و ئاکامی چاوەڕوانکراوی هەرکام لەوانەیە، جیاوازیەکی بنەرەتیشی هەیە لەگەڵیان.
جیاوازی نێوان، بەیاساییکردن و نایاسایی بوونی ئەم هەلومەرجەیە، هەلومەرجی بەرلەدەستور، هەلومەرجێکی نایاسایی و سەرگەردانی و بێ دەوڵەتی و بێ حکومەتیە، هەلومەرجی دیارنەبونی شوناسی مەملەکەت و تاکی ئەم مەملەکەتەیە، فەزای وونبونی ئەرك و حقوقی هەموو تاکێکی و سەلاحیەتەکانە.
دەستور بەڕواڵەت بڕیارە وەڵام بەم نادیاری شوناسی کۆمەڵگاو تاکەکانی، حقوق و ئەرك و سەلاحیەتی هاوڵاتیانی بداتەوە.
بەڵام ڕەشنوسی دەستور، حەقلێکە لە بۆمب، لەهەموو شوێنێك چنراوە، لە سەرکار، لە بازارو شوێنی گەران، لە قوتابخانە، لەناوماڵ، کابوسەو لە بەردەم هەموو هاوڵاتیەك ئامادەیی هەیە.
با بەکورتی ئەمە سادە بکەمەوە. دینی ئیسلام یاسای فەرمی وولآتەو بنەمای یاسادانانە. ئەمە یانی چی؟ یانی ئەگەر کرێکاریت و لەسەرکار یان بێکاریت، ناڕەزایەتی بەڕووی نائەمنی شوێنی کار، کرێ ی کەم، سەعات کاری زۆر، شدەتی کار، کەمی موچە......قەدەغەیە، چونکە بە پێی ئەم بەندی دەستورە، خێرو شەڕ خوا ئەیدات، سەروەتو سامان بەدەستی ئینسان نیە، قدرەتی ئیلاهی بریار بەدەستە، شکرانە بژێرو قانعبوون سەروەت زیاد ئەکات،"لان شکرتم لازدنکم". بەڕاستی بە پیێ ی ئەم مەنتیقە، ئەبێ قوربانیانی نائەمنی شوێنی کار، چ ئامارێك تۆمار بکات؟ ئەبێ برسیە شوکرانە بژێرەکان چەندە ڕەوانەی گۆرستان بکرێن؟ منالآنی کەم خۆراك چ کێویك لە ژێرخاکدا پێکبهێنن؟ وە بەپێی هەر ئەم بەندە ژنان لەپیاوان کەمترن، پلە دوون و ئەبێ موتیعی پیاو بن، یاساو دەسەلآتیش ئەمە قانونی دەکات، بەوپێ یە دەبێ ئاماری کوشتنی ناموسی ژنان، چ خەرمانەیەك لە مەرگەسات لەکۆمەڵگادا کەلەکە بکات؟ و چ فەسادخانەیەکی نەزمی نوی و حکومەتە کرێگرتەکەی لەم جغرافیایەدا، بکرێتەوە؟ ئەمانە هەمووی بە پێی بنەمای دەستور قانونین، ئێستا هیچ لەوە رۆشنتر نی یە، کە ئەم قوربانیانە هەم رۆژانەیەو هەم کەس نابوێرێت و ئامارەکەشی هەزاران جار، لە قوربانیانی ڕوداوەکانی ئێستای عیراق، زیاترە و سنور نەناسیشە.
بە پێی ئەوەش کە عێراق ئەندامێکی کارای عەرەبی یە و پابەندە بە میساقەکانی، واتە عیراق بەشێکە لە نەتەوەو نیشتمانی عەرەب، ئەمەش یانی مۆردانی عەرەبی لە ناوچەوانی دانیشتوانی عێراق، کە دەبێتە مایەی دابەشکردنی دانیشتوانی عێراق لە سەربنەمای میللی، کە ئەمە جوداسازی، وەکو کۆڵەکەیەکی قەوارەی دەوڵەتی تازە دادەکوتێت.

لەسەر ئەو بنەمایەشەوە، ئاگری پاکتاوتەکردنی میللی و سەرکوتی خوێناوی ناڕازیان بە ناچار ئەبێت بەواقعیەتێکی تاڵ، واقعیەتێك کە بەدرێژایی حکومەتە یەك لەدوای یەکەکانی عێراق، خەڵکی دەست و پەنجەی لەگەڵ نەرم کردووە. و ئێستاشی لەگەڵ بێت لەئاکامی قەوارەی دەوڵەتی بەم شێوەیە بووە، کە تائێستا کێشەو قڵشتی میللی یەکێکە لە سیماکانی کۆمەڵگای عێراق، ئەم ڕەشنوسی بەناو دەستورە درێژە پێدەری هەمان مێژووە، لە بەرگێکی تری ئارایشتدراوی نەزمی نویٚ ی دنیاو بەرە کرێگرتەکەی لە "بۆرژوازی عێراقی"دا.
بەڕاستی ئەم دوپایە" ئیسلام و عەرەبی بونی عێراق" کە ئەم ڕەشنوسی دەستورەی پێکهێناوە، بۆمب نی یە؟ وێران کەر نی یە؟ مەرگچێن نی یە؟ وە نابیٚ ڕەشنوسەکە وەکو فتوای وێرانکردنی کۆمەڵگای عێراق مامەڵەی لەگەڵ بکرێت؟ ئەوانەیش ئەمەیان پێشنیار کردووە، لەسەر ئەم فتوایەیان، نابیٚ بدرێنە داداگای بەرەی متەمەدینی نێودەوڵەتی؟.
بەنا ووتن بەم ڕەشنوسە، چارەنوسی بەرەیەکی سیناریۆی ڕەش، لە بەین دەبرێت، وە بۆمبێك پوچەڵ دەکرێتەوە، کە بۆمبی ناوکی یە بۆ وێرانکردنی یەکجارەکی کۆمەڵگای عێراق.
2005–9–28